

Handlingsplan för att minska spridningen av mikroplaster
i Trelleborgs kommun
vid Naturvårdsverkets möte
“Hur kan vi minska utsläpp av mikroplast?”
2024-06-10

TRELLEBORGS KOMMUN

Varför arbetar vi med Handlingsplan Mikroplaster?

- **Plast sönderdelas till mindre partiklar – mikroplast och mindre.**
- **Plast tar hundratals år att brytas ner till molekylnivå.**
- **Mikroplaster finns i världshaven och i sötvattenssystemen, kan transporteras långt med vind och vattenströmmar.**
- **Djur kan trassla in sig eller äta makro- och mikroplaster. Intag kan orsaka kvävning, inflammationer och svält.**
- **Mikroplaster intas lätt av små organismer och förs upp i näringskedjan. Intag har påvisats hos filterorganismer (t.ex. musslor), ryggradslösa djur (t.ex. bläckfiskar), fiskar, fåglar och däggdjur, påträffas även i människans organ.**

Hur vi tog fram vår Handlingsplan för Mikroplaster i Trelleborgs kommun?

- Trelleborgs kommun med nästan 47 000 innevånare är Sveriges sydligaste kommun med sydligaste orten Smygehuk.
- Naturvårdsverket har erbjudit oss att delta i mötet och
- beskriva hur vi tog fram en handlingsplan, att beskriva vilka svårigheter vi stötte på, hur vi hanterade dem, vilka lärdomar vi tagit med oss och vilka tips vi vill ge till andra kommuner.
- Samhällsbyggnadsförvaltningen Miljöavdelning fick under våren 2018 i uppdrag av Samhällsbyggnadsnämnden att ta fram en handlingsplan för att minska spridningen av mikroplaster inom Trelleborgs kommun och i havet utanför kommunen.
- Framtagandet är baserat på Naturvårdsverkets Rapport 6772 juni 2017 Mikroplaster. Handlingsplanen innehåller 11 delprojekt med 44 åtgärder, rangordnat bland annat efter utsläppsmängd.
-
- Remissrundor till kommunens förvaltningar och bolag för synpunkter och kostnadsberäkningar, handlingsplanen är kommunövergripande.
- Efter remissrundor och revidering antogs handlingsplanen först i Samhällsbyggnadsnämnden i maj 2019, översändes till Kommunfullmäktige, som antog i september 2019.
- Handlingsplanen ingår som åtgärd i Miljömålsprogrammet för Trelleborgs kommun 2021-2030.

Handlingsplanen antogs i Kommunfullmäktige september 2019

- **Kommunfullmäktige beslutade i september 2019:**
 - ”Att anta handlingsplanen
 - Att budget för genomförande hanteras i budgetberedningen årligen samt
 - Att Samhällsbyggnadsnämnden får i uppdrag att följa upp handlingsplanen och årligen rapportera arbete till Kommunfullmäktige i samband med redovisningen.”
- Handlingsplanen är ett viktigt verktyg för att minska spridningen av mikroplaster i vattendragen i Trelleborgs kommun och havet utanför Trelleborgs kust.
- Trelleborgs kommuns förvaltningar och kommunala bolag gör ett mycket viktigt och engagerat arbete för att minska spridningen av mikroplaster!

I Handlingsplanen ingår 11 delprojekt

Delprojekten är framtagna ur Naturvårdsverkets Rapport 6772 juni 2017

”Mikroplaster, Redovisning av regeringsuppdrag om källor till mikroplaster och förslag på åtgärder för minskade utsläpp i Sverige”

- 1. Rening av dagvattenutsläpp. Väg- och däckslitage
 - 2. Konstgräsplaner
 - 3. Gummibaserade fallytor och multiplaner
 - 4. Industriell produktion och hantering av primärplast eller pellets
 - 5. Tvätt av syntetfibrer
 - 6. Båtbottenfärger
 - 7. Nedskräpning
 - 8. Upphandling i Trelleborgs kommun
 - 9. Avloppsreningsverkens roll avseende utsläpp av mikroplaster och läkemedelsrester i utgående vatten och slam
 - 10. Rening av havet utanför Trelleborgs kommuns kust
 - 11. Information
- Handlingsplanen: [Tjänsteskrivelse \(trelleborg.se\)](https://www.trelleborg.se/Service/Handlingsplanen-om-mikroplaster)

Förvaltningar och kommunala bolag som deltar i arbetet i Trelleborgs kommun

- **Samhällsbyggnadsförvaltningen (Miljö) samordnar arbetsgruppen:**
- **Tekniska serviceförvaltningen (TSF):**
 - **Stadsmiljöavdelningen, Enheter Gata, Park och Natur, Småbåtshamnar, Lekplatser**
 - **Avdelningen Trelleborg Kretslopp och vatten**
 - **Fastighetsavdelningen**
 - **Avdelningen för Intern Service, enhet Lokalvård**
- **Kultur- och fritidsförvaltningen**
- **Bildningsförvaltningen med Måltidsavdelning (BF)**
- **Kommunledningsförvaltningen (KLF)**
 - **Enheter Kommunikation och Upphandling**
- **AB TrelleborgsHem**
- **Trelleborgs Hamn AB**

Miljöavdelningen har samordnat arbetet sedan 2019

Miljöavdelningen

- Håller Teams-möte varje år med ansvariga förvaltningar och bolag, nu 18 juni 2024
- där man rapporterar:
 - 1) Vad man utfört enligt delprojekten under senaste året
 - 2) Vad man planerar att göra framöver
 - 3) Nya idéer
- Deltagit i Miljösamverkan Skånes arbetsgrupp om Konstgräsplaner och Gummibaserade fallytor.
- Utfört tillsyn enligt miljöbalken på privata företag som tvätterier, plastindustrier, båtförvaring, fastighetsägare samt kommunens småbåtshamnar, förskolor, skolor och äldreboende mm.
- Sammanställer förvaltningarnas och bolagens årliga redovisning först till Samhällsbyggnadsnämnden
- skickas vidare för att godtas i Kommunfullmäktige varje höst.
- Har byggt ett team i Teams – sam Projekt Mikroplaster, som arbetsgruppen kan använda.
- Inom delprojekt 7. Nedskräpning projekt ”Visionen om ett fimpfritt Trelleborg”,
- ca 60 unikt illustrerade askkoppar med s.k. korta haikudikter författade av gymnasieelever, utplacerades 2022-2023 på utsatta platser för att minska nedskräpningen med fimpar och snus till havet. TSF tömmer askkopparna.

*Miljöbov
Hamnar i havet
Fimpa rätt*

Förvaltningarnas och bolagens arbete 2019-2023

Framgångar delprojekt 1-2

1. Rening av dagvattenutsläpp. Väg- och däckslitage

TSF Stadsmiljöavdelningen:

- Regelverk för hållbar dagvattenhantering 2018, sopning av gator, slamfång mm
- Har Dagvattengrupp som kartlägger dagvattenbrunnar vid t.ex. lekplatser och fotbollsarenor), ska utreda slamminnehållet. Omvärldsbevakning.
- Tömmer dagvattenbrunnar vartannat år.
- Uppsamlar tvättvatten från rengöring av gummiasfaltstyor, företaget Sandmaster.

AB TrelleborgsHem, kommunala bostadsbolaget:

- Vid nyproduktion motverka dagvatten att förorenas vid avledning till allmän dagvattenanläggning.

Vångavallens konstgräsplan

2. Konstgräsplaner:

Samhällsbyggnadsnämnden förelade 2019 Kultur- och fritidsförvaltningen att föreslå åtgärder för att minska spridningen av granulat från konstgräsplanerna:

- Uppfunnit "Skoborstarlådor", informationsskyltar på samtliga planer.
- Installerat fällor i dagvattenbrunnar på 1 av 5 konstgräsplaner, har beställt till fler, tittar på ersättning till konstgräs.
- Utbyter konstgräsplanerna efter teknisk livslängd, återanvänder gammalt granulat i nya planer. sätter upp sarger, murar och fällor. Måste hantera försäljningsförbudet 2031 för gummigranulat.

Förvaltningarnas och bolagens arbete 2019-2023

Framgångar delprojekt 3-4

3. Gummibaserade fallskyddsytor och multiplaner

TSF/Stadsmiljö/Park och Natur:

- 12 av 70 kommunens lekplatser har gummiasfalt, 1 lekplats har fått uppsamlingsbrunn som töms.
- Ny lekplatsplan och teknisk handbok tas fram, gummiasfalt får endast användas där det krävs tillgänglighet.

AB TrelleborgsHem:

- Alternativ till gummiytor vid nyanläggning, underhållsåtgärder på lekplatser och multiplaner ,
- har valt bark, t.ex på ett utegym.

*Lekplats på
fastigheten Malörten*

4. Industriell produktion och hantering av primärplast

Miljö:

- Tillsyn miljöbalken 6 st plastindustrier hösten 2022, uppföljning 2023, poängterar vikten av återvinning och återbruk.

Förvaltningarnas och bolagens arbete 2019-2023

Framgångar delprojekt 5

5. Tvätt av syntetfibrer

Miljö:

- Uppföljande tillsyn miljöbalken 3 st tvätterier hösten 2022, har man installerat luddlådor?
- Tillsyn miljöbalken fastighetsägare, lokaler för vård och omsorg 2023, frågar om luddlådor eller nät har installerats efter tvättmaskinerna.

TSF/Intern Service:

- Finns 300 tvättmaskiner, i förskolor, skolor, äldreomsorgen mm, kläder tvättas på anläggningen eller lämnas till tvätteri.
- Installerar luddlådor eller nät till tvättmaskinernas utlopp efterhand.
- Lite bakslag: Har dialog med Fastighet om uppbyggnad av kommunalt tvätteri för att hantera all tvätt, har inte hittat någon lokal.

AB TrelleborgsHem

- Tilläggslösning där kunder kan sätta Mimboxar med pappersfilter till tvättmaskiners utlopp, i tvättstugorna.
- Ökar andelen arbetskläder som inte innehåller mikroplaster.

Fleecejacka

Förvaltningarnas och bolagens arbete 2019-2023

Framgångar delprojekt 6

6. Båtbottenfärger

Miljö:

- Uppföljande tillsyn miljöbalken 2022/2023 på Skåre, Gislöv och Smygehamns småbåtshamnar
- Tillsyn 2023 privat anläggning för avspolning och förvaring av fritidsbåtar i Trelleborg tillsammans med TSF.

TSF/Stadsmiljö/Småbåtshamnar:

- Utökad muddring vid Skåre hamn, omhändertagit 15 000 ton sediment (innehöll kadmium och tributyltenn).
- Ny ÅVS för avfallet i Smyge Hamn, utökad personal.
- Lite bakslag: En Sea Bin ska köpas in för att se hur bra de fungerar, men kräver daglig tömning, inte ekonomiskt försvarbart.
- Utredning angående spolplatta i Gislövs Hamn, prioriteras inte nu, blir för dyrt, utredning för spolplats med markmaterial som filtrerar och renar vattnet.

TSF/Kretslopp och vatten och Stadsmiljö tittar på olika lösningar för mobila båttvättar inför 2024.

AB Visit Trelleborg:

- Tagit fram föreskrifter som kräver att markduk ska användas vid slipning av skrov.

Privat företag i Smygehamn som erbjuder båtbottensanering och målning

Förvaltningarnas och bolagens arbete 2019-2023

Framgångar delprojekt 7

7. Nedskräpning

TSF/Stadsmiljö:

- Skräpplockning varje dag året om. Gatorna sopas med sopmaskin, städning kuststräckor.
- Komprimerande papperskorgar, sopkärl med lock. Sopkärl för sopsortering på allmän platsmark tas fram.
- Skräpmätning enligt HSR 2022 och 2023. Fimpar var det mest förekommande skräpet i Trelleborg.
- Är medlem i Städa Sverige, deltar i Håll Sverige Rents Skräpplockardagar, Håll Sverige Rent-dagen varje år,
- engagerar föreningar att samla skräp på stränderna. Skolelever deltar.

TSF/Trelleborg Kretslopp och vatten:

- Olika kampanjer. 2023 bilder på Trelleborgs sobilar för att öka sorteringsgrad i hushållen. 2020 dekal vid dagvattenbrunnar.

TSF/Intern Service:

- TSFs sommarungdomar plockat skräp under 6 veckor sommaren 2023 i mindre orter och nedskräpade platser.

Bildningsförvaltningen: Pantar flaskor och burkar. Måltid: sopsortering i matsalarna.

AB TrelleborgsHem:

- Ser över placeringen av papperskorgar, ser över behov och placering vid nyproduktion. Papperskorgar med lock.

Trelleborgs Hamn AB:

- Sopar hamnens ytor. Arbetar med sopsortering både för hamnens verksamhet och besökare.

Havet börjar här

Förvaltningarnas och bolagens arbete 2019-2023

Framgångar delprojekt 8

8. Upphandling i Trelleborgs kommun

KLF/Upphandlingsenheten:

- Beställaren av själva upphandlingen sätter miljökraven, men hjälper till vid upphandlingarna.
- Krav på att undvika engångsartiklar i plast, minskad användning förpackningsmaterial.

TSF/Intern Service:

- Ny upphandling 2023 på gång med rengöringsmedel.

Kultur- och fritidsförvaltningen:

- Upphandling av sarger, murar och fällor till nya konstgräsplaner.

Bildningsförvaltningen:

- Förskolor och skolor, hänsyn till barnens hälsa vid upphandling av allt från byggmaterial vid nyanläggning/underhåll till inköp av leksaker. Vägledande vid val av material är Naturskyddsföreningens ”Operation Giftfri förskola för kommuner”

BF/Måltid (tillagningskök och mottagningskök)

- Deltar i nätverk för öka kompetens och minskad plastanvändning. Engångsmaterial, främst av papper och trä, behövs vid utflykter eller i köken vid personalbrist.

AB TrelleborgsHem:

- Upphandling arbetskläder som inte innehåller mikroplaster, Lekustrustning av trä och andra mer hållbara material.

Förvaltningarnas och bolagens arbete 2019-2023

Framgångar delprojekt 9-10

9. Avloppsreningsverkens roll avseende utsläpp av mikroplaster och läkemedelsrester i utgående vatten och slam

TSF/Kretslopp och vatten:

- Deltar i Svenskt Vattens ”Beställargrupp för minskade utsläpp av läkemedelsrester, mikroplaster och andra föroreningar via avloppsverk”, omvärldsbevakning av artiklar och rapporter från Svenskt Vatten.
- Lyft rågan om mikroplaster i tillståndsprocessen för utbyggnad av Trelleborgs ARV, förslag på framtida reningsprocess t.ex sandfilter.

10. Rening av havet utanför Trelleborgs kommuns kust

IVL:s undersökning av mikroplaster i Trelleborgs Hamn, för 10-300 my, visade lika höga halter som i Öresund.

Trelleborgs Hamn AB:

- Minimerar nedskräpning, sopar hamnens ytor. Arbetar för sopsortering för hamnens verksamhet och för besökare tillsammans med Sysav.
- Installerat spillvattenrening för fartygens spillvatten, även mikroplaster fångas upp.
- Tittat på ROV (remotely operated underwater vehicle).

TSF/Kretslopp och vatten:

- Samarbeta med Trelleborgs hamn. Tittar på om man kan testa Sea Bin gratis.

Förvaltningarnas och bolagens arbete 2019-2023

Framgångar delprojekt 11

11. Information

KLF/Kommunikationsenheten:

- Det är ytterst väsentligt att information om mikroplaster når alla. Informationskampanjer till allmänheten skulle kunna bidra till att minska tillförseln av mikroplaster till naturen, havet och sötvatten.
- Mycket har kommunicerats på Trelleborgs hemsida, Trelldnet (internt), Facebook och LinkedIn.
- Uppmanar samtliga medarbetare inom delprojekten att fortsatt skicka information och idéer till kommunikationsenheten, för publikation på www.trelleborg.se eller Facebook-kontot. Till exempel Skräpplockardagar, Håll Sverige Rent-dagen, Hållbarhetsdagen.
- [Projekt mikroplaster - Trelleborgs kommun](#)
- [Visionen om ett fimpfritt Trelleborg – SUSTAINABLE POETRY](#)
- [Plankton munching microplastics. - YouTube](#)

Svårigheter? Hur hanterade Miljöavdelningen detta?

Svårigheter?

- Svårigheter att få budget till större investeringar, som spolplatta och mobil båttvätt, askkoppar och provtagningar.
- Kan vara svårt att ”hålla ångan uppe”, att löpande fortsätta med åtgärder, lättast första åren.
- Lätt att ”glömma” handlingsplanen vid årlig budgetprocess.
- Gråzonsarbete, både tillsyn enligt miljöbalken och miljömålsarbete.

Hur hanterade vi det?

- Att ge förvaltningarna och bolagen tid för att komma med idéer och själv föreslå förbättringar. Till exempel mobil båttvätt, nya material och metoder för konstgräsplaner. Kombinerar med tillsyn enligt miljöbalken för att se till att åtgärderna utförs.
- Projektet ”Visionen om ett fimpfritt Trelleborg”: pengar till askkoppar fanns inom Stadsmiljöprogrammet. Tekniska Serviceförvaltningens satte upp och sköter tömning av askkopparna. Fungerar bra! Men TSF behöver fortfarande sopa gatorna.
- Att låta förvaltningarna och bolagen utföra omvärldsbevakningen. Exempel nya material till konstgräsplaner, Naturvårdsverket, IVL, Beställargrupp Kommunernas Konstgräs nätverk, Svenskt Vatten, Håll Sverige Rent, Naturskyddsföreningen.
- Hålla möten varje år med deltagarna för löpande åtgärder, påminna om att söka medel budgetprocessen.
- Tala om att deltagarna gör en fantastisk insats.

Tips till andra kommuner

- **Betona vikten för förvaltningschefer och politiker att arbeta med att minska spridningen av plast – mikroplaster för ett renare hav och renare vattendrag, sjöar, dagvatten och spillvatten i framtiden. Visa Youtube-filmen om plankton som filtrerar in mikroplast.**
- **Anslå tid för arbetet på samordnande förvaltning, t.ex. för Miljöförvaltningens miljöinspektörer eller för Hållbarhetsavdelningens miljöstrateger. Var helst mer än en person som arbetar med handlingsplanen, kan vara tungt att vara ensam samordnare. Utför tillsyn enligt miljöbalken.**
- **Handlingsplanen bör antas i Kommunfullmäktige, för att få budget till arbetet.**
- **Entusiasmera personerna/kontaktpersonerna som ingår i arbetet, tala om att de är duktiga och gör ett fantastiskt arbete! Vilket de verkligen gör.**
- **Håll möten med arbetsgruppen, helst två gånger om året.**
- **Håll enskilda möten med de förvaltningar och bolag som behöver extra tid att diskutera.**
- **Uppdatera handlingsplanen med jämna mellanrum.**

Tack för att ni lyssnade! Arbetet fortsätter!

TRELLEBORGS KOMMUN

TRELLEBORGS
KOMMUN

